

Konsekvensutredning: Föreskrifter om huvudområden i försöksverksamheten med kompletterande pedagogisk utbildning som leder till grundläraresexamen eller ämnesläraresexamen

Innehållet i konsekvensutredningen utgår från 6–8 §§ i [förordningen \(2007:1244\) om konsekvensutredning vid regelgivning](#).

Bakgrund

Utredningen som ligger till grund för de föreskrifter som föreslås nu finns i promemorian Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan (U2021/00301).

Med anledning av förslagen i promemorian beslutade regeringen i december 2021 om en ändring i förordning (2021:1336) om försöksverksamhet med kompletterande pedagogisk utbildning som leder till grundläraresexamen eller ämnesläraresexamen. Bland annat beslutade regeringen att Universitets- och högskolerådet (UHR) får meddela föreskrifter om vilka huvudområden som ingår i en huvudområdesgrupp inom försöksverksamheten. Det är dessa föreskrifter som är aktuella i den här remissen.

Försöksverksamheten med en kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) ska pågå i fem år, med start höstterminen 2022. Utbildningen riktar sig till sökande som redan har en akademisk examen.

För att vara behörig till utbildningen ska den sökandes generella examen vara inom någon av de huvudområdesgrupper som anges i bilaga 1 till förordningen. Huvudområdesgruppen består i sin tur av ett eller flera huvudområden som är relevanta för något eller några av de moment som ingår i ett undervisningsämnes centrala innehåll.

I bilaga 2 till förordningen anges vilken eller vilka undervisningsbehörigheter som erhålls efter fullgjord utbildning, beroende på vilken huvudområdesgrupp som den sökandes behörighetsgivande examen ingår i.

Regeringen har också, genom förordningens bilaga 3, beslutat vilka huvudområden inom de aktuella huvudområdesgrupperna som kan ge behörighet för utbildning som påbörjas hösten 2022. De huvudområden som finns med inför den första antagningsomgången är begränsade till de huvudområden som bedömdes vara de mest centrala inom varje huvudområdesgrupp.

I UHR:s uppdrag ingår också att vidare utreda de huvudområden som inte togs med i bilaga 3. I samband med att UHR:s föreskrift träder i kraft den 1 juli 2022 upphör förordningens bilaga 3 att gälla.

A Allmänt

Huvudområdena ska hämtas från Statistiska centralbyråns (SCB) universitets- och högskoleregister som i sin tur hämtar sina uppgifter från lärosätenas studieregister. Inga andra huvudområden än de som finns i SCB:s register är aktuella i försöksverksamheten¹.

Uppgifter om examina, inom respektive huvudområde, hämtas in till SCB:s register två gånger per år. Underlaget som UHR har utgått från omfattar de uppgifter som hämtats från 2009 till och med 2021. Underlaget innefattar också information om huruvida minst en examen i respektive huvudområde har utfärdats på grund- eller avancerad nivå, eller på både grund- och avancerad nivå under den tiden.

UHR:s utgångspunkter

Regeringen har inför antagningen till höstterminen 2022 beslutat om de huvudområden som den ansett vara de mest centrala inom huvudområdesgrupperna. UHR har i arbetet med att ta fram nya föreskrifter utgått ifrån att de huvudområden som finns reglerade i förordningens bilaga 3 i stort ska finnas kvar. Det har bara gjorts en ny bedömning i de fall det har framkommit nya uppgifter om något av huvudområdena. Fokus har i stället lagts på de huvudområden som lämnats till UHR att utreda vidare.

Vidare har utgångspunkterna varit de intentioner som uttryckts i promemorian *Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan (sid. 123-125)*.

- Utgångspunkten ska vara en generös och flexibel syn på den tidigare examen i förhållande till skolans undervisningsämnen.
- Ett huvudområde ska ge behörighet om det anses vara relevant för något eller några av de moment som ingår i ett undervisningsämnes centrala innehåll.
- Det centrala ämnesinnehållet för ett undervisningsämne består av flera delar eller moment. Till exempel innehåller ämnet biologi i

¹ Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan (U2021/00301)

högstadiet och gymnasiet i huvudsak fysiologi/humanbiologi, ekologi, evolution, cellbiologi/genetik och bioteknik. Inom exempelvis ekologi är ett av momenten ekosystem. För att undervisa i skolämnet biologi kan alltså huvudområden inom olika delar av biologiämnet vara relevanta.

- Huvudområden som antingen har samma benämning som ett undervisningsämne (biologi, engelska, filosofi, geografi eller historia) eller har samma namn som något eller några av de moment som ingår i undervisningsämnets centrala innehåll får i normalfallet anses vara huvudområden som är relevanta för undervisningsämnet.
- Vid gränsfall ska utgångspunkten vara en generös och flexibel syn på huvudområdet.

Ämnesplaner och kursplaner i gymnasieskolan har varit ledande i arbetet med att inhämta information om ett ämnes syfte och en kurs centrala innehåll.

Information om huvudområden har hämtats främst från lärosätenas webbplatser. I vissa fall finns samlad information om ett huvudområde eller ämnesområde, i andra fall har information inhämtats genom sidor om specifika program, program- och/eller kursplaner. I de fall då information om ett huvudområde har bedömts vara för bristfällig, även för en generös och flexibel bedömning, har aktuellt lärosäte kontaktats med en förfrågan om kompletterande information.

För behörighet till utbildning som leder till grundläroexamen eller ämnesläroexamen för årskurs 7–9 inom ramen för försöksverksamheten krävs en generell examen om 180 högskolepoäng (hp).²

För ämnesläroexamen för gymnasieskolan krävs utöver en generell examen om 180 hp ytterligare en generell examen om 60 hp på avancerad nivå. Båda examina måste vara inom samma huvudområdesgrupp.³

Huvudområden och huvudområdesgrupper

Varje lärosäte beslutar vilka huvudområden som lärosätet ska ha. Ett lärosäte beslutar även om inom vilken huvudområdesgrupp som varje huvudområde ska redovisas.

Huvudområden sammanförs i huvudområdesgrupper, främst för statistikändamål, och redovisas enligt SUN 2020, som är en svensk standard för klassificering av all utbildning i Sverige.⁴

Det finns 207 huvudområdesgrupper i SUN 2020. Regeringen har beslutat att 52 av dem ska anses relevanta för försöksverksamheten.

² 12-13 §§ Förordning (2021:1336) om försöksverksamhet med kompletterande pedagogisk utbildning som leder till grundläroexamen eller ämnesläroexamen

³ 14 § Förordning (2021:1336) om försöksverksamhet med kompletterande pedagogisk utbildning som leder till grundläroexamen eller ämnesläroexamen

⁴ Svensk utbildningsnomenklatur (SUN) (scb.se).

Varje huvudområdesgrupp innehåller i sin tur ett visst antal huvudområden. Antalet huvudområden inom en huvudområdesgrupp varierar. Till exempel har huvudområdesgruppen elektronik ett huvudområde och huvudområdesgruppen litteraturvetenskap 17 huvudområden.

Ett huvudområde kan vara unikt för ett lärosäte eller användas av flera lärosäten. Till exempel används huvudområdesbenämningen biologi av 19 lärosäten medan huvudområdesbenämningen ekologi och biodiversitet används av ett lärosäte.

Vid en genomgång av de aktuella huvudområdesgrupperna och tillhörande huvudområden i SCB:s register har vissa diskrepanser upptäckts jämfört med de huvudområden som anges bilaga 3 i förordningen. Det beror främst på att underlaget som användes inför framtagandet av bilaga 3 togs direkt från Ladok. I Ladok återfinns uppgifter om alla huvudområden som lärosäten lagt in i systemet. Däribland huvudområden som inte genererat någon examen och som därför inte finns med i SCB:s register⁵. I och med att inga andra huvudområden än de som finns i SCB:s register är aktuella i försöksverksamheten har dessa huvudområden inte tagits med i UHR:s föreskrifter. Eftersom det ingår i UHR:s uppdrag att uppdatera föreskrifterna kontinuerligt kommer nya huvudområden att föras in när de finns med i SCB:s register.

Då det för större delen av de huvudområden som på grund av olikheter i underlagen inte tas med i föreskrifterna inte finns uppgift om någon examen i SCB:s register bör detta inte påverka allt för många potentiella sökanden.

UHR:s överväganden

UHR föreslår att föreskrifterna ska innefatta tre bilagor. Bilaga 1 reglerar de huvudområden som är aktuella för utbildning som leder till grundläraresexamen för förskoleklass, årskurs 1-3 och årskurs 4-6. Bilaga 2 reglerar de huvudområden som är aktuella för utbildning som leder till ämnesläraresexamen för årskurs 7-9 och bilaga 3 reglerar de huvudområden som är aktuella för utbildning som leder till ämnesläraresexamen för gymnasieskola.

Eftersom behörighet till utbildning som leder till grundläraresexamen och ämnesläraresexamen årskurs 7-9 kräver en generell examen om 180 hp innefattar bilaga 1 och 2 enbart huvudområden som enligt SCB:s register lett till examen på grundnivå. Bilaga 3 innefattar huvudområden som lett till examen på grund- och avancerad nivå.

Huvudområden där samma benämning används vid flera lärosäten kan innehållsmässigt skilja sig åt. UHR har gjort bedömningen att eventuella skillnader inte påverkar huruvida huvudområdet i sig är relevanta för ett

⁵ I några fall finns huvudområdet i SCB:s register men inom en huvudområdesgrupp som inte ingår i försöksverksamheten.

undervisningsämne och har därför inte granskat alla varianter där samma huvudområdesbenämning används vid flera lärosäten.

Det är inte ovanligt att huvudområden med samma benämning finns inom flera huvudområdesgrupper. Till exempel finns huvudområdet teknisk design inom tre huvudområdesgrupper: produktutveckling, teknik och maskinteknik.

I ovan nämnda exempel finns alla tre huvudområdesgrupper i förordningens bilaga 1, alla tre huvudområdesgrupperna ger i sin tur, enligt förordningens bilaga 2, samma undervisningsbehörighet efter fullföljd KPU.

När UHR gick igenom underlaget noterades dock att det finns andra huvudområden där situationen inte är lika okomplicerad. Det kan därför komma att kräva större informationsinsatser och ytterligare avvägningar av lärosätena när en sökandes behörighet ska bedömas.

Vilka huvudområdesgrupper som är aktuella i försöksverksamheten samt vilken eller vilka undervisningsbehörigheter som ges efter fullföljd KPU styrs av förordningens bilaga 1 respektive bilaga 2. Dessa, i kombination med att lärosäten beslutar om sina egna huvudområden, leder till vissa krockar i regelverket. Här följer ett antal exempel på krockar.

Molekylära livsegenskaper

Molekylära livsegenskaper finns i två huvudområdesgrupper i förordningens bilaga 1: bioteknik, som för ämneslärare leder till undervisningsbehörighet i matematik och teknik, och molekylärbiologi, som för ämneslärare leder till undervisningsbehörighet i biologi. UHR har gjort bedömningen att huvudområdet molekylära livsegenskaper är mer relevant för undervisningsämnet biologi. Huvudområdet finns en huvudområdesgrupp till – medicin/biomedicin. Den sistnämnda huvudområdesgruppen finns inte med i bilaga 1.

Matematisk statistik

Matematisk statistik finns i två huvudområdesgrupper som finns med i förordningens bilaga 1: matematik och statistik. Huvudområdesgruppen matematik leder för ämneslärare för gymnasieskola till undervisningsbehörighet i matematik och teknik. Huvudområdesgruppen statistik ger inte någon behörighet för ämneslärare i gymnasieskolan. Eftersom huvudområdesgruppen statistik i förordningen inte har ansetts tillräckligt relevant för matematik och teknik för ämneslärare i gymnasieskolan, har UHR gjort bedömningen att huvudområdet matematisk statistik inte heller bör ge behörighet inom huvudområdesgruppen matematik.

Internationella relationer

Huvudområdet Internationella relationer finns i tre huvudområdesgrupper: statsvetenskap, som finns med i förordningens bilaga 1 samt i länderkunskap/länderstudier och freds- och utvecklingsstudier, som inte finns

med. UHR har gjort bedömningen att huvudområdet internationella relationer är relevant för undervisningsbehörighet i svenska, engelska, SO för grundlärare och samhällskunskap för ämneslärare. I detta exempel kan en sökande med examen i internationella relationer som ligger under huvudområdesgruppen statsvetenskap bli behörig till KPU:n, medan en sökande med examen i någon av de andra två huvudområdesgrupperna inte kan bli det.

Detta är exempel på förhållanden som kan uppstå och som lärosäten bör vara medvetna om. Dels för att lärosätet kan komma att behöva göra avvägningar om hur föreskrifterna ska tillämpas, dels för att det är osannolikt att en sökande har kunskap om vilken huvudområdesgrupp dennes examen är klassad inom. Det kan därför behöva förberedas för att extra informationsinsatser.

I exelfilen som skickas med till denna konsekvensutredning redovisas en komplett lista med alla de huvudområdesgrupper, med ingående huvudområden, som varit aktuella i utredningen. Av bilagan framgår vilka huvudområden som bedömts vara relevanta för något eller några av de moment som ingår i ett undervisningsämnes centrala innehåll⁶ och därför finns med i förslag till föreskrifter. Det framgår också vilka huvudområden som inte bedömts vara relevanta och som därför inte finns med i förslaget till föreskrifter. De huvudområden som föreslås utgå från föreskrifterna har, i förhållande till det undervisningsämne som huvudområdets respektive huvudområdesgrupp ger undervisningsbehörighet till, bedömts vara allt för smalt eller specialiserat, för tvärvetenskapligt, alternativt innehållsmässigt snarare relevant för ett annat undervisningsämne. Ett antal huvudområden utgår också då tillräcklig information om huvudområdets innehåll inte kunnat inhämtas i tid.

1.Syftet med reglerna

Föreskrifterna ska reglera den särskilda behörigheten till försöksverksamheten med en kompletterande pedagogisk utbildning och syftar till att skapa tydlighet för presumtiva sökande och för att säkerställa att det görs rättssäkra bedömningar.

2. Alternativa lösningar och effekter av utebliven reglering

UHR bedömer att det inte finns någon alternativ lösning. Att inte reglera behörigheten skulle kunna leda till godtyckliga bedömningar.

3. Vilka berörs?

Regleringen berör personer med en tidigare akademisk examen som vill omskola sig till läraryrket.

⁶ I förhållande till det undervisningsämne som huvudområdets respektive huvudområdesgrupp ger undervisningsbehörighet till.

Indirekt berör regleringen även vidareinformatörer, som exempelvis studie- och yrkesvägledare vid lärosäten och Arbetsförmedlingen som behöver informera om de nya bestämmelserna.

4. Bemyndiganden för UHR:s beslut

I 16 § förordningen (2021:1336) om försöksverksamhet med kompletterande pedagogisk utbildning som leder till grundläraresexamen eller ämnesläraresexamen bemyndigas UHR att föreskriva vilka huvudområden som ingår i en huvudområdesgrupp.

5. Kostnader och andra konsekvenser

Ändringen kommer att medföra att lärosäten behöver uppdatera lokala regler samt ta fram informationsmaterial.

Det datatekniska systemet NyA kan behöva uppdateras och vidareinformatörer behöver få information om de nya föreskrifterna.

6. Regleringen och Sveriges skyldigheter som EU-medlem

Regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

7. Tidpunkt och informationsinsatser

De nya föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Föreskrifterna ska tillämpas vid antagning till utbildning som påbörjas efter den **1 januari 2023**.

Det är nödvändigt med informationsinsatser för att presumtiva sökande samt vidareinformatörer, som studie- och yrkesvägledare, ska få kännedom om de ändrade reglerna.

B Kommuner och regioner

Regleringen bedöms inte få effekter för kommuner eller regioner.

C Företag

Regleringen bedöms inte få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt.

D Samråd

Under utredningsarbetet har det förts viss dialog med berörda lärosäten.

E Kontaktperson

Vid frågor om konsekvensutredningen eller föreskrifterna, kontakta Linda Puhls, Universitets- och högskolerådet. Telefon 010-470 05 74, e-post: linda.puhls@uhr.se.